

Xile: eleccions a l'ombra del general

Xile viu una autèntica febre electoral i política que alguns analistes qualifiquen d'"històrica" a mig any vista de l'elecció del nou president. El socialista Ricardo Lagos ha sortit guanyador de les primàries i serà el candidat de l'aliança governamental Concertación.

Malgrat que en els mitjans internacionals només es parla del procés obert a Londres contra l'ex-dictador Pinochet, a l'interior del país partits i ciutadans ja s'aboquen a la cursa electoral que ha de culminar el proper 12 de desembre amb l'elecció d'un nou president per als propers sis anys. Com no podia ser d'altra manera, el procés s'ha vist afectat per la situació de l'ex-dictador, però els resultats d'aquestes eleccions obren un punt d'esperança en la possibilitat que el país podrà deixar enrere definitivament la llarga ombra del general i del règim de terror que comandà durant gairebé vint anys.

La detenció de Pinochet l'octubre de l'any passat a Londres va trencar una evolució vers la "normalització" del país. L'abandonament per part del general de la comandància en cap de l'exèrcit i la seva "jubilació" al Senat, malgrat tota la protesta que va generar en l'esquerra, van iniciar un procés de superació, o si més no, d'"arraconament" de la fractura entre el Xile pinochetista i l'antipinochetista. La detenció de Pinochet, però, va trencar aquest procés i va retornar a l'actualitat quotidiana la figura de l'ex-dictador i el debat sobre l'herència del règim que va dirigir del 1973 al 1990. Això ha obligat els polítics i la societat a reobrir amb virulència un conflicte que el temps semblava anar arraconant.

Els efectes de la detenció de Pinochet entre les forces polítiques també van representar un viratge important en la direcció dels últims

temps. Si fins feia uns mesos es creia possible una mínima entesa entre la Concertación (l'aliança de socialistes i democristians en el govern des de 1990) i l'oposició de la dreta moderada que representa Renovación Nacional, amb vistes a arribar a un acord per reformar la Constitució heretada de la dictadura, la situació de Pinochet va fer que les posicions es radicalitzessin. Renovación Nacional s'arren-

Des de fa un temps, ha anat prenent cos en l'esquerra xilena la idea que el candidat de la Concertación sigui un socialista.

glerà amb la pinochetista Unión Democrática Independiente (UDI) en la defensa del general i aconseguí que la detenció fos percebuda per gran part de la ciutadania com un atemptat contra la sobirania nacional xilena. Això ha obligat tots els partits i candidats a prendre la defensa del general com un assumpte d'estat. Només així es pot entendre l'actuació del president democristià Eduardo Frei i del seu govern, inclòs el socialista José Miguel Insulza, ministre d'Afers Estrangers.

La societat xilena es troba, políticament, fracturada en tres grups de dimensions similars. D'una banda, la dreta, que en les darreres eleccions al Congrés va obtenir el 31% dels vots, entre la facció més moderada (Renovación Nacional) i l'obertament pinochetista UDI. A l'altre extrem, l'esquerra antipinochetista representada pel Partido Socialista (PS), Partido por la Democracia (PPD) i Partido Radical Social-Demócrata (PRSD), participants en el govern, que van obtenir el 27% dels vots en les eleccions de 1997, i més a l'esquerra, el Partido Comunista de Chile, que obtingué el 7% dels vots. I entre aquests dos pols se situen els seguidors de la Democracia Cristiana (DC), el partit més gran del país, amb el 23% dels vots el 1997, d'una banda opositors al règim pinochetista, i de l'altra enemics declarats del govern de la Unidad Popular d'Allende i de tot el que aquest va representar. Aconseguir el suport d'aquest sector social és clau per a qualsevol aspirant a la presidència de la república.

Des de les primeres eleccions presidencials en democràcia, aquest sector ha donat el seu vot als candidats de la Concertación, els democristians Patricio Aylwin el 1990 i Eduardo Frei el 1993. Tot-hom (els mateixos socialistes inclosos) considerava que era massa recent el record de la dictadura i del període de govern d'Allende per arriscar-se a presentar un socialista a la presidència, de manera que els democristians podien postular els seus candidats amb garan-

ties quasi absolutes que serien designats. Fa un temps, però, que ha anat quallant entre l'esquerra xilena la idea que ja ha arribat el moment de "normalitzar" la situació, de manera que va anar prenent cos la possibilitat que la candidatura de Lagos acabés imposant-se al si de la Concertación i que fos ell el designat per batre's amb la dreta en les presidencials. La pregunta que tothom es feia era si els votants democristians, que fins ara havien donat el seu suport massivament a la Concertación, votarien pel candidat de l'esquerra. Aquest no és un fet menor. Per primer cop des que va ser escollit Allende el 1970 és possible que Xile tingui un president socialista i no és clar que els votants de la DC s'hi sentin còmodes. La deserció d'aquest segment podria significar la derrota de la Concertación i l'elecció d'un candidat de la dreta com a president.

La dreta es presenta a aquests comicis unida al darrere de l'oficialment independent (per bé que fins fa poc militant de la pinochetista UDI) Joaquín Lavín, que va ser escollit alcalde del barri de Las Condes, a Santiago, per un impressionant 78% dels vots el 1996. La candidatura de Lavín, amb el nom d'Alianza por Chile, no només compta amb el suport de la UDI, sinó que ha aconseguit sumar els moderats de Renovación Nacional, als qui l'esclat del "cas Pinochet" els va fer impossible mantenir una posició centrada i de compromís amb la DC governamental.

En canvi, la Concertación es presentava en aquestes eleccions fortament dividida entre el candidat de la DC i president del Senat, Andrés Zaldívar, i el socialista Lagos. La coalició havia decidit escollir el seu candidat en unes eleccions primàries per primer cop obertes a tots els ciutadans amb dret a vot, ja que es volia evitar a tota costa presentar-se a les presidencials de desembre dividits enfront del bloc de la dreta liderat per Lavín. Al conflicte intern al si de la coalició governamental s'hi afegia l'equilibri inestable de Lagos en el cas Pinochet, que el feia baixar de manera alarmant en els sondeigs de desembre, malgrat que conservava

un clar avantatge de més de vint punts sobre Zaldívar.

Amb el resultat final gairebé decidit d'antuvi, la principal incògnita de les primàries era quants vots s'enduia Zaldívar i fins a quin punt els votants democristians es mostaven predisposats a votar per Lagos si aquest acabava essent, com se suposava, el candidat de la coalició. De fet, una enquesta realitzada al desembre semblava certificar que els qui donaven suport al candidat democristià no traspassaven els seus vots al socialista.

La sorpresa, doncs, ha estat majúscula després de conèixer els resultats de les primàries del passat 30 de maig. Amb una campanya que defugia obertament el debat sobre la dictadura, Lagos va aconseguir el vot de gairebé un milió de xilens, el que representa més del 70% dels vots emesos. Per contra, Zaldívar, que basà la campanya en l'estratègia de fer reviure fantasmes del passat assimilant Lagos amb el govern de la Unitat Popular d'Allende, va fracassar estrepitosament i tan sols va aconseguir un escàs 28%, sis-cents mil vots menys que Lagos. La primera conseqüència d'aquests resultats ha estat la renúncia de tota la direcció de la Democràcia Cristiana i l'esfondrament moral del partit, que

per primer cop des de 1958 no presentarà candidat a la presidència.

Lagos ha demostrat que té el suport de sectors importants de vot democristià, als quals no sembla fer-los por veure altre cop un socialista al palau de la Moneda. Amb tot, les eleccions de desembre no són unes primàries i la Concertación s'haurà d'enfrontar tant amb una dreta que comença a festejar els democristians més conservadors, com amb un sector de la DC refractari a admetre el triomf del socialista. Com va dir la nit electoral un dirigent regional de la DC: "Si no vam ser capaços de comprometre tots els nostres afiliats perquè treballessin per Zaldívar, més difícil serà comprometre'ls perquè treballin per Lagos".

A Lagos no li convé que la DC es trenqui ni que se senti exclosa del procés electoral. El seu èxit en les eleccions de desembre depèn del suport del que continua essent el partit amb més diputats, senadors i alcaldes i del vot d'aquest 20% de l'electorat que s'hi sent representat. Sigui com sigui, si Lagos és escollit president el proper 12 de desembre podrem parlar que Xile ha obert definitivament la porta d'un nou període en la seva història.

Oriol Bartomeus

El socialista Ricardo Lagos serà el candidat de la Concertación en les properes eleccions presidencials xilenes que es faran al desembre. Lagos ha guanyat de sis-cents mil vots el democristià Andrés Zaldívar en les primàries que s'han fet el 30 de maig.